

Passie en Professionaliteit

Het Beleid van de NVMG 2015-2019

Introductie

Op 5 november 2013 is de Nederlandse Vereniging voor Medische Geschiedenis (NVMG) opgericht. Naar aanleiding van discussies in de eerste ledenvergadering en bestuursvergaderingen beschrijft het bestuur van de NVMG in deze notitie het beleid en het activiteitenplan voor de middellange termijn van 2015 tot 2019. In deel **A** van de notitie wordt aandacht besteed aan de uitgangspunten voor het beleid van de NVMG (pp. 2-6). In deel **B** worden de strategie en de daaruit voortkomende activiteiten beschreven (pp. 7-9).

A. Uitgangspunten voor het beleid van de NVMG

De doelstellingen van de NVMG

De NVMG heeft in haar oprichtingsakte de volgende zes doelstellingen vastgelegd:

1. bevorderen, ontwikkelen en coördineren van kennis van de medische geschiedenis
2. bevorderen, ontwikkelen en coördineren van de belangstelling voor de medische geschiedenis
3. bevorderen, ontwikkelen en coördineren van onderwijs en bijscholing op het gebied van de medische geschiedenis
4. bevorderen van wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de medische geschiedenis
5. versterken van het maatschappelijke draagvlak voor het vakgebied medische geschiedenis
6. bevorderen en ondersteunen van de goede omgang met en goed beheer van medisch erfgoed.

Deze doelstellingen vormen de basis voor het beleid en de strategie van de NVMG.

Het brede begrip medische geschiedenis

De NVMG wil de belangstelling voor medische geschiedenis in Nederland versterken. Daarvoor zal de vereniging interessante bijeenkomsten en cursussen voor haar leden organiseren, maar ook activiteiten ontwikkelen die wetenschappelijk onderwijs en onderzoek zullen bevorderen en versterken. Met nadruk heeft de vereniging gekozen voor het brede begrip medische geschiedenis om daarmee de beperking tot geschiedenis van de geneeskunde te voorkomen. In de visie van de NVMG behoren geschiedenis van de geneeskunde maar evenzeer de geschiedenis van de gezondheidszorg, de medisch maatschappelijke geschiedenis, de geschiedenis van de verpleegkunde, de farmacie, de fysiotherapie en de geschiedenis van de medische wetenschap binnen het brede en moderne concept van de discipline medische geschiedenis.

De doelgroepen van NVMG

Het lidmaatschap van NVMG staat open voor alle werkers in de gezondheidszorg in de meest brede zin (artsen, tandartsen, apothekers, diergeneeskundigen, verpleegkundigen, verloskundigen en studenten uit alle hiervoor genoemde beroepsgroepen), maar ook voor historici, wetenschappers uit aanpalende vakgebieden en voor allen, die belangstelling hebben voor de medische geschiedenis als zodanig. De NVMG onderscheidt twee belangrijke doelgroepen: de universitaire stafleden die academische onderzoek en onderwijs op het gebied van de medische geschiedenis als hoofdtaak hebben (de professionals) en de grote groep van amateurs, in de zin van echte liefhebbers, die de medische geschiedenis met plezier en passie beoefenen of daarvoor belangstelling koesteren. De NVMG wil een coördinerende en samenbindende rol spelen voor beide doelgroepen. De NVMG is van mening dat een wisselwerking tussen academische wetenschapshistorici en de gedreven amateur 'medisch historisch onderzoeker' noodzakelijk is voor het behoud van een goed niveau van voordrachten, artikelen en onderzoek.

Een platform voor de medische geschiedenis Nederland

Het is de opvatting van het NVMG bestuur, dat de positie van de discipline medische geschiedenis in Nederland, versterkt kan worden door betere samenwerking van de verschillende organisaties op het gebied van medische geschiedenis en door betere afstemming van daarmee samenhangende activiteiten die nu nog apart en soms overlappend zijn. De NVMG zet zich er voor in om voor deze samenwerking en bundeling van activiteiten een platform te realiseren.

De NVMG wil samenwerken met bestaande organisaties op het gebied van medische geschiedenis. In eerste instantie betreft dit het Domus Overleg (DO), de Stichting Centrum voor Medisch-historische Documentatie en Medisch Erfgoed (SCME), de Mastercursus Medische Geschiedenis en het Genootschap voor de Geschiedenis van de Geneeskunde, Wiskunde en Natuurkunde (Gewina).

- De NVMG is op initiatief van het DO tot stand gekomen. Daarbij is een gezamenlijk een visie ontwikkeld op de positie van het DO. Het DO is en blijft het gremium binnen de Federatie KNMG dat een platform is voor de KNMG-partners om de belangstelling voor en de beoefening van de discipline- en specialisme-specifieke medische geschiedenis te coördineren en te stimuleren. Het DO wordt gevormd door vertegenwoordigers van de specialistenorganisaties die benoemd zijn om als aanspreekpunt en contactpersoon de belangen van de geschiedenis van hun specialisme te behartigen. De activiteiten die binnen het DO worden geëntameerd, zijn onderdeel van de activiteiten van de NVMG.
- De NVMG zal samenwerken met de **SCME** gevestigd te Urk). De laatste heeft als doel belangrijk medische erfgoed te behouden, te beheren en toegankelijk te maken. De NVMG onderschrijft het belang van de SCME ten volle en zal, daar waar mogelijk, gebruik maken van de facilitaire mogelijkheden.
- De NVMG wil samenwerken met de bestaande **Mastercursus** Medische Geschiedenis en studenten van de mastercursus betrekken bij NVMG activiteiten.
- De NVMG wil waar mogelijk samenwerken met **Gewina**), dat zich meer is gaan toeleggen op de wetenschaps- en universiteitsgeschiedenis.

Geleidelijk zal samenwerking gezocht of gevraagd worden met andere betrokken organisaties. De NVMG wil op termijn ook contacten onderhouden met zusterverenigingen in Vlaanderen, Duitsland en Engeland en daarbij streven naar samenwerking.

Het versterken en waarborgen van de positie van het wetenschappelijk onderwijs, het Hoger en Middelbaar Beroepsonderwijs en het onderzoek op het gebied van de medische geschiedenis.

In de notitie over de oprichting van een NVMG, die in 2013 in opdracht van het Domus Overleg werd geschreven, zijn de zorgen al uitgesproken die er bestaan over de universitaire positie van de medische geschiedenis zowel in het onderwijs als in het onderzoek. Het universitaire onderwijs en het onderzoek medische geschiedenis aan de universiteiten is daarbij als sprekend voorbeeld genoemd. De NVMG signaleert dat de beperkte positie van onderwijs en onderzoek zeker niet alleen bij de universiteiten bestaat, maar evenzeer bij de opleidingen in het Hoger en Middelbaar Beroepsonderwijs.

De situatie, dat er in vier universiteiten geen structurele stafposities voor medische geschiedenis bestaan, baart het bestuur van NVMG ernstige zorgen. Hoewel in het Raamplan Arts 2009 is opgenomen dat studenten geneeskunde kennis moeten hebben van en dus onderwezen moeten worden in de hoofdlijnen van de medische geschiedenis en wetenschapsgeschiedenis, is dat in lang niet alle medische opleidingen voldoende zichtbaar in het curriculum. Het onderwijs en het wetenschappelijk onderzoek in deze discipline zijn schaars goed geworden. De academische positie van de medische geschiedenis in Nederland is nu minder dan in de ons omringende landen.

Met de zittende hoogleraren heeft het bestuur het overleg hierover geopend met de decanen van de medische faculteiten. Het streven zou moeten zijn om in iedere universiteit één stafplaats voor medische geschiedenis te realiseren; met andere woorden: de huidige 3 Fte zouden 8 Fte moeten worden. Indien er geen aanwas en uitbreiding plaats vinden zal de discipline over tien jaar zijn verdwenen. Een sterke positionering van de academische medische geschiedenis is een noodzakelijke voorwaarde voor een goed niveau van de discipline binnen en buiten de universiteit en voor het aanwakkeren van de belangstelling voor deze discipline onder studenten en arts-assistenten. Voor de versterking van de academische positie van de discipline medische geschiedenis aan de universiteiten stelt de NVMG een commissie Onderwijs en Onderzoek (O&O) in met representanten uit de betrokken faculteiten.

Ook stelt de NVMG vast dat versterking van O&O behalve voor geneeskunde ook voor andere disciplines als verpleegkunde, farmacie, diergeneeskunde, tandheelkunde, fysiotherapie en andere disciplines in de zorg nodig is. De NVMG kan voor deze disciplines in HBO, MBO of universiteit zo nodig een specifieke commissie O&O inrichten.

De visie van de NVMG op de discipline medische geschiedenis

Voor haar beleid heeft de NVMG in samenwerking met de zittende hoogleraren een visie beschreven op het vakgebied medische geschiedenis.¹ Deze visie ligt ten grondslag aan de inhoudelijke invulling van de NVMG activiteiten.

De methodologie van het vakgebied medische geschiedenis –al of niet academisch professioneel beoefend – berust op twee bijzondere kenmerken:

---

¹ De visie op de medische geschiedenis is uitvoeriger beschreven in: E.S.Houwaart, M.J.vanLieburg, F.G.Huisman, H.Beukers. Het vakgebied medische geschiedenis: waardevol, leerzaam en noodzakelijk. September 2011. Dit visiedocument is op te vragen via: secretariaat@nvmg.nl en zal over enige tijd ook beschikbaar zijn op de website van de NVMG.

- Medisch-historische beschouwingen ontleen hun probleemstellingen en vraagstellingen vrijwel altijd aan ontwikkelingen, problemen en discussies in de geneeskunde, de gezondheidszorg of de volksgezondheid van het heden. Dit betekent niets minder dan dat medische geschiedenis wil bijdragen aan een beter begrip van lange termijn ontwikkelingen in de geneeskunde en de gezondheidszorg, zich dikwijls richt tot professionals in de gezondheidszorg en als analyserende activiteit soms intervenueert in publieke discussies over de geneeskunde, de medische beroepsgroep en de volksgezondheid.
- Medische-historische beschouwingen zijn altijd gebaseerd op concepten en onderzoeksmethodieken uit de historische wetenschap. Dit houdt in dat medische geschiedenis in haar onderzoek en analyses gebruik maakt van de concepten, de methodieken en de technieken van de moderne historische wetenschap (en hulpwetenschappen) en zich dus bewust is van het feit dat betoogstructuur, bewijsvoering en empirische oriëntatie in belangrijke mate afwijken van die in de medische wetenschappen.

Op basis van deze methodologische uitgangspunten worden de volgende domeinen gekozen voor het onderwijs en onderzoek van de medische geschiedenis:

Het domein van concepten en theorieën

Dit domein betreft de manier van denken in de gezondheidszorg, bijvoorbeeld de opvattingen over de verhoudingen tussen organisme en milieu, de lichaam-geest verhouding en het komen en gaan van therapeutische systemen.

Het domein van de epistemologie (kennistheorie)

In dit domein komen de kennistradities in de geneeskunde aan bod, bijvoorbeeld de verhouding tussen laboratoriumkennis en de geneeskunde sinds 1900, de betekenis van nieuwe diagnostische technieken voor de geneeskundige praktijk sinds de negentiende eeuw, de rol van het evidence-based ideaal en de verhouding tussen de psychodynamische, cognitief-psychologische en biologische psychiatrie.

Het domein van de maatschappelijke aspecten en sociale structuren van de geneeskunde

Het domein van onderzoek naar en onderwijs over de organisatie van het medische beroep en de gezondheidszorg, de organisatie van het artsenberoep en andere beroepen in de gezondheidszorg, structuren en organisatie van zorginstellingen zoals ziekenhuizen, GGD en kruiswerk, politieke en wettelijke aspecten van de geneeskunde en de zorg, beleid en organisatie van de public health, de toegankelijkheid van de zorg, de economie en de demografie van de volksgezondheid.

Het domein van de cultuurhistorische context

Dit domein betreft onderwijs en onderzoek over de samenhang tussen gezondheid- en ziekteopvattingen, risicopercepties van gezondheidsbedreigingen, therapeutische en preventieve

tradities enerzijds en culturele kenmerken van een samenleving of bevolkingsgroepen anderzijds: de opkomst van ziektebeelden in relatie tot sociaal-culturele veranderingen, het bestaan van taboes en schaamte rond bepaalde ziekten en het doorbreken daarvan, verschillen in therapie bij dezelfde kwaal tussen verschillende landen, vormen van preventieve geneeskunde die in de verzuilde, paternalistische samenleving wel draagvlak hadden, maar die in een geïndividualiseerde cultuur niet langer succesvol zijn.

Aan deze bijzondere kenmerken en domeinen ontleent de medische geschiedenis haar meerwaarde. Medisch historisch onderzoek en onderwijs op bovengenoemde terreinen beschrijven de geneeskunde en de gezondheidszorg over een termijn van vele jaren en soms van decennia. Medische geschiedenis biedt daarmee overzicht en inzicht tegelijk en stelt de toeschouwer in de gelegenheid afstand te nemen van de dagelijkse praktijk en vervolgens een oordeel te vormen over de ontwikkeling waarvan hij kennelijk deel uitmaakt.

De waarde van medische geschiedenis wordt misschien wel het best zichtbaar in het medisch onderwijs. Als men als uitgangspunt wil nemen dat de basisopleiding tot arts, tandarts en verpleegkundig specialist niet het karakter van een beroepsopleiding moet aannemen, maar juist moet aansluiten bij de traditie van het academisch onderwijs en onderzoek, dan moet men erkennen dat een substantieel onderdeel van die basisopleiding gericht moet zijn op de algemene vorming, de 'Bildung' van de student tot iemand met een autonome geest en kritisch zelfbewustzijn, in staat tot zelfstandig oordelen, tot het ontwikkelen van verbeelding en tot het bekijken van de wereld vanuit het standpunt van de ander. De medische student zou aan het eind van de studie ook vaardig moeten zijn in debat, in goed kunnen analyseren en argumenteren.

Een dergelijke doelstelling van de basisopleiding anticipeert op de belangrijke rol die de artsen en andere zorgprofessionals in de samenleving spelen, zowel op individueel als op populatieniveau. Het inhoud geven aan die rol in een steeds complexer wordende samenleving vereist zorgvuldigheid, empathie, maar ook inzicht in de mogelijkheden en de beperkingen van de medische wetenschap en vaardigheden om buiten de grenzen van het vakgebied te kijken. Kennis over het eigen verleden helpt studenten zich in die richting te ontwikkelen, omdat medische geschiedenis inzicht geeft in hoe en waarom de contemporaine medische kennis en praktijk op een bepaalde wijze zijn opgebouwd, omdat het verbanden met lange termijn ontwikkelingen en met de 'niet medische context' toont en omdat het vooronderstellingen van het eigen handelen expliciet kan maken.

Via medische geschiedenis raakt de toekomstige arts bewust van het feit dat hij en de kennis die hij consumeert zich op een specifiek punt van een tijdslijn bevinden, van waaruit verschillende scenario's in de toekomst kunnen worden geprojecteerd. Medische geschiedenis draagt dus bij aan de academische vorming in de zin dat het medische studenten leert betekenis geven aan de professionele cultuur waarvan zij deel zullen gaan uitmaken.

B. Strategie van de NVMG

Het is duidelijk dat niet alle doelstellingen van de NVMG in korte tijd en tegelijkertijd gerealiseerd kunnen worden. Daarom wordt gekozen voor een stapsgewijze aanpak voor de periode 2014-2015. In de eerste twee jaar streeft NVMG naar een uitbreiding van het draagvlak door de organisatie van verschillende voor alle leden aantrekkelijke activiteiten. Streefdoel is een verdubbeling van het aantal leden van de bijna 200 nu naar 300 in 2016 en minstens 500 in 2019.

Vanwege de herkenbaarheid van een trefpunt medische geschiedenis en de doelmatige besteding van de beschikbare middelen zullen zo veel mogelijk activiteiten georganiseerd worden in het Trefpunt Medische Geschiedenis in Nederland, dat in de afgelopen jaren op Urk is opgezet. Tegenover mogelijke nadelen van een decentrale locatie staan de voordelen van lage kosten, steun aan de SCME en een herkenbaar punt medische geschiedenis.

Voorts wordt gekozen om in de eerste twee jaar vooral activiteiten te organiseren die vooral gericht zijn op de doelgroep amateur-medisch historici. Geleidelijk worden daaraan activiteiten toegevoegd die meer gericht zijn op samenwerking op het gebied van wetenschappelijk academisch onderzoek en onderwijs. Op lange termijn moet de NVMG groeien naar een vereniging waarin de professionele medische geschiedenis (de professie) en de brede belangstelling en beoefening van de medische geschiedenis (de passie) in evenwicht vertegenwoordigd en bevorderd worden.

Bij de organisatie van de toenemende activiteiten hanteert de NVMG twee basisvoorwaarden:

- Voor de uitvoerbaarheid van het beleid en de daarbij horende activiteiten rekent de NVMG op de bereidheid van de leden om zich in te zetten voor de organisatie en de uitvoering van de verschillende activiteiten.
- Bij de organisatie van activiteiten gaat de NVMG als regel uit van een kostendekkende begroting en toereikend budget per activiteit. Alleen voor de activiteiten die voor de instandhouding van de NVMG essentieel zijn, zoals administratieve ondersteuning van secretariaat en boekhouding, de nieuwsbrief, de website, het jaarboek en de NVMG scriptieprijs, zal het bestuur aan de Algemene Ledenvergadering voorstellen gelden uit de contributie vrij te maken.

Activiteitenplan van de NVMG

Op basis van bovenstaande uitgangspunten voor beleid en strategie wordt het volgende activiteiten plan voorgesteld:

2015	Voorjaar	Cursus Medische Geschiedschrijving(27 februari, 10 april)
	Voorjaar	Leesgroep Latijnse teksten
	Voorjaar	Eyewitness seminars
	5 Juni 2014	Medisch Historische Marktdag
	Najaar	Cursus Medische Geschiedschrijving (2 oktober, 6 november)
	Najaar	Conferentie Onderwijs NVMG (scriptieprijs NVMG)
	10 Oktober	Ledenvergadering, gecombineerd met de Open Dag van het Trefpunt Medische Geschiedenis op Urk
	11 December	Domusdag Utrecht (Voorlopige titel: Koloniale geneeskunde- Nederlands Indië)
2016	Voorjaar	Cursus Medische Geschiedschrijving Leesgroep Latijnse teksten
	Najaar	Cursus Medische Geschiedschrijving
	Najaar	O&O Publicatie (Jaarboek) NVMG
	Najaar	Wetenschappelijk conferentie Onderzoek (publicaties, proefschriften)
	Najaar	Scriptieprijs NVMG
	December	Domusdag Utrecht
2017	Voorjaar	Cursus Medische Geschiedschrijving Leesgroep Latijnse teksten
	Voorjaar	NVMG congres
	Juni	Medisch Historische Marktdag
	Najaar	Cursus Medische Geschiedschrijving
	Najaar	Publicatie Jaarboek NVMG
	Najaar	Conferentie of Congres (met de zusterverenigingen)
	Najaar	Scriptieprijs NVMG
	December	Domusdag Utrecht
2018	Voorjaar	Cursus Medische Geschiedschrijving Leesgroep Latijnse teksten
	Juni	Medisch Historische Marktdag
	Najaar	Cursus Medische Geschiedschrijving
	Najaar	Publicatie Jaarboek NVMG
	Najaar	NVMG Studenten congres, uitreiking NVMG scriptieprijs
	December	Domusdag Utrecht

Informatie en publiciteit

Om de leden zo goed mogelijk te informeren zorgt de secretaris van het NVMG bestuur voor een regelmatig bijdrage aan de rubriek Federatienieuws in Medisch Contact.

Ook zal NVMG vanaf 2015 ieder kwartaal een nieuwsbrief sturen. De **NVMG nieuwsbrief** omvat o.a.:

- Aankondingen komende NVMG activiteiten
- Berichten van zusterverenigingen
- Aankondingen van bijeenkomsten op medisch historisch gebied (nationaal en internationaal)
- Wetenswaardigheden, boekaankondigingen
- Samenvatting scripties Mastercursus

Door NVMG zal doorlopend informatie worden verzorgd op het MGN Portaal, de website voor Medische Geschiedenis Nederland. De webpagina's van de NVMG zijn bereikbaar via www.nvmg.nl.